

๔๙ คำพ่อสอน
ความรักได้ในดวงใจ

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การใช้จ่ายอย่างประหยัดนั้น จะเป็นหลักประกันความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ประหยัดเองและครอบครัว ช่วยป้องกันความขาดแคลนในวันข้างหน้า การประหยัดดังกล่าวนี้จะมีผลดีไม่เฉพาะแก่ผู้ที่ประหยัดเท่านั้น ยังเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วย...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันขึ้นปีใหม่
เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ข้อสังเกตที่ประทับใจข้าพเจ้า ในระหว่างที่อยู่ในประเทศต่างๆ เหล่านี้ (หลังเสด็จฯ เยือนต่างประเทศ) ข้อหนึ่งนั่นก็คือประเทศไทย ประชาชนพลเมืองมีความสามัคคีกลมเกลียวกันดี มีระเบียบวินัยดี ประเทศนั้นก็เจริญและอยู่ในฐานะดี ยังมีความสมัครสมานกลมเกลียวกันมาก ก็ยิ่งเจริญมาก ...ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่จะช่วยนำประเทศชาติสู่ความพัฒนาถาวร...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสเสด็จออกให้ประชาชนเข้าเฝ้าฯ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม
เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ท่านเป็นผู้ที่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับราษฎรในท้องที่ของท่านมาอย่างใกล้ชิด ย่อมเข้าถึงจิตใจและความต้องการของเขาเหล่านั้นได้ดีกว่าผู้ที่อยู่ห่างไกล ราษฎรย่อมจะต้องหวังพึ่งท่าน เมื่อมีความเดือดร้อน ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงหวังว่าท่านทั้งหลายจะเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ของเขาให้มาก และทำตัวเองให้เป็นที่พึ่งแก่เขาสมกับที่เขาได้ไว้วางใจเลือกท่านมาเป็นหัวหน้า จงพยายามบำเพ็ญตนให้สมกับตัวอักษรที่ตราหน้าหมวกเครื่องแบบของท่านที่ว่า ...ระงับทุกข์บำรุงสุข...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานในการอบรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งของมนุษย์ คนเราเมื่อเกิดมาก็ได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดา อันเป็นความรู้เบื้องต้น เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็เป็นหน้าที่ของครูและอาจารย์สั่งสอนให้ได้รับวิชาความรู้สูงและอบรมจิตใจให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบต่อไป...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักเรียนและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การปิดทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นก็ต้องปิด ว่าที่จริงแล้วคนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า ไม่มีใครปิดทอง หลังพระเลย พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ผู้มีหน้าที่หล่อชาวกิตติ หรือมีหน้าที่ประสานความเข้าใจ ระหว่างคนหลายชาติหลายชั้นกิตติ ควร
สำนึกอยู่เสมอว่า งานของเขาเป็นงานสำคัญและมีเกียรติสูง เพราะหมายถึงความรับผิดชอบ
อันยิ่งใหญ่ในการร่วมกันสร้างสันติสุขให้แก่โลก การแพร่ข่าวโดยขาดความระมัดระวังหรือแม้แต่
คำพูดง่ายๆ เพียงนิดเดียว ก็สามารถทำลายงานที่ผู้มีความปรารถนาดีทั้งหลายพยายามสร้างไว้
ด้วยความยากลำบากเป็นเวลาแรมปี หากจะแก้ตัวว่าการพูดพล่อยๆ เพียงสองสามคำนี้ เป็นเรื่อง
เล็กไม่น่าจะเก็บมาถือเป็นเรื่องใหญ่เลยก็ไม่ถูก เหมือนฟองอากาศนิดเดียว ถ้าเข้าไปอยู่ในเส้นเลือด
ก็จะสามารถปลิดชีวิตคนได้ทั้งคน และน้ำตาลหวานๆ ก้อนเล็กนิดเดียวถ้าใส่ลงไปในถังน้ำมันรถ
ก็จะทำให้เครื่องจักรดีๆ ของรถเสียได้โดยสิ้นเชิง...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ในการทวายนั่งพระกระยาหารค่ำ ที่พิพิธภัณฑ์เมโทรโพลิแตนครหว่างเสด็จฯ เยือนสหรัฐอเมริกา

เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ถ้าทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้เกิดผลอันยิ่งใหญ่ คือความเป็นปึกแผ่นของประเทศชาติ ด้วย
ความสุจริตใจและด้วยความรู้ความสามารถด้วยจริงใจ ไม่นึกถึงเงินทองหรือนึกถึงผลประโยชน์ใดๆ
ก็เป็นการทำหน้าที่โดยตรงและได้ทำหน้าที่...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ศึกษานิเทศก์ทั่วประเทศ
เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ประเทศ หรือสังคมจะอยู่ได้ก็เพราะมีผู้ที่ให้คือ ในหมู่มนุษย์ต้องมีพวกที่ให้และพวกที่รับ พวกที่ให้สำคัญที่สุด ได้แก่ บิดา มารดา ต่อมาก็มีครูบาอาจารย์ ผู้ที่ให้นั้น เพราะได้รับก่อนจึงให้ได้ ทุกคนเกิดมาได้ก็เพราะได้รับการกำเนิดจากบิดา มารดา ได้มาเป็นครูบาอาจารย์ ก็เพราะได้รับวิชาความรู้ตกทอดลงมา...”

พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ศึกษาธิการจังหวัดและผู้ตรวจการศึกษา ท้าวราชอาณาจักร
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การนำความเจริญการพัฒนาไปสู่ชนบท หมายถึง ไปสู่ประชาชนในชนบทนั้น มีเหตุผลหลายประการ เหตุผลใหญ่ที่สุดข้อแรก ก็คือมนุษยธรรม ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ร่วมประเทศกับเรา...เหตุผลที่สองที่จะต้องพัฒนาชนบทนั้นคือ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยของบ้านเมือง เพื่อความก้าวหน้านอกเหนือจากมนุษยธรรม...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะผู้บริหารสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน
เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...มานึกดูว่า ในเมืองไทยนี้ การปกครองบ้านเมืองก็ทำมาคล้ายเป็นตำรามาตั้งแต่ต้น ไม่ได้ใช้ตำราต่างประเทศมากเท่าไรเลย ที่เมืองไทยเรายู่มากได้จนทุกวันนี้ ก็เพราะใช้ตำราของเราเอง เรามีวิธีปกครองหลายวิธี... หลายประเทศในโลกมีนิสัยใจคอของตัวมีความเป็นประเทศของตัวเองมาช้านานแล้ว ...การปกครองของเมืองไทยเราก็ไม่ใช่ว่าจะต้องหยุดนิ่งคงเดิมอยู่เสมอ ต้องเปลี่ยนแปลงเหมือนกัน แต่ต้องเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุผล...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดการแข่งขันฟุตบอล ‘ส.ส. นพายุศล’
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ในบ้านเมืองนี้ มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี
เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ถ้าถูกแดดถูกฝน อนามัยแข็งแรงก็ไม่มีอะไร ทำให้แข็งแรง จิตใจก็เหมือนกัน เมื่อประสบอุปสรรคและสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา เราก็ขุ่นหมอง แต่ถ้าจิตใจเราแข็งแรง แข็งแกร่งดี อุปสรรคนั้นจะทำให้เราสามารถที่จะทำให้มีอำนาจจิตดีขึ้น มีกำลังใจมากขึ้น สิ่งที่เป็นอุปสรรค สิ่งที่ทำให้เราขุ่นเคืองใจ ไม่เป็นผลร้ายต่อตัวเรา กลับทำให้ใจเราแข็งแรงแข็งแรง...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และทรงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์ ณ หอประชุม
เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ในปัจจุบันนี้ คัดรุธของเรามาในรูปการก่อการร้าย มาด้วยอาวุธก็มาก แต่มาในรูปการก่อการร้าย ด้วยการยุยงให้แตกแยกกันก็มากเหมือนกัน และไม่ใช่ตามชายแดน ในเมืองใหญ่ๆ ในภาคต่างๆ ทุกภาคแม้แต่ภาคกลางนี้ แม้แต่กรุงเทพฯ นี้ ก็มีการแทรกซึมและการยุยงให้เกิดแตกสามัคคีให้เกิดความยุ่งยาก เป็นสงครามสมัยใหม่ ขอให้พิจารณาดู ถ้าทุกคนเข้มแข็ง มุ่งหน้าที่จะเรียน และมุ่งหน้าที่จะตั้งตัวเป็นคนดี ก็เท่ากับทุกคนเป็นทหารทั้งชายหญิง ช่วยบ้านเมืองให้ดำรงอยู่ และเมื่อบ้านเมืองดำรงอยู่แล้ว เอกชนทุกคน ก็จะอยู่ได้ด้วยความสะดวก...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานชุมนุมนักศึกษาชาวเหนือ “ชาวเหนือบอล”
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความเจริญของประเทศไทย เป็นความเจริญส่วนรวม ซึ่งเกิดจากผลงาน หรือผลของการกระทำ
ของคนทั้งชาติ ถือได้ว่าทุกคนแบ่งหน้าที่กันทำประโยชน์ให้แก่ชาติ ตามความถนัดและความสามารถ
และเกื้อกูลกันและกัน ไม่มีผู้ใดจะอยู่ได้และทำงานให้แก่ประเทศไทยได้โดยลำพังตนเอง...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...พระพุทธศาสนาแสดงความจริงของชีวิต แสดงทางปฏิบัติที่จะให้บรรลุความสุขสูงสุดของชีวิต
มีวิธีการสั่งสอนที่ยึดหลักเหตุและผลว่า ทุกสิ่งเกิดจากเหตุ ผู้ใดประกอบเหตุอย่างใด เพียงใด
ก็ได้ผลอย่างนั้นเพียงนั้น...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๓

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ถ้าทุกคนสนใจในความรักประเทศชาติ รักษาความดีเอาไว้ไม่ต้องไปทำตามอย่างในสิ่งที่เราเห็นว่าไม่น่าที่จะเจริญไม่น่าจะพัฒนา เราต้องรักษาแนวทางความคิดตามที่เรามีอยู่ แม้จะเป็นสิ่งที่ตกทอดมาตั้งแต่โบราณกาลจากปู่ย่าตายายของเรา แต่เป็นระเบียบการหรือเป็นวิธีการที่ดี จะไม่ล้าสมัย...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในโอกาสเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ชาติบ้านเมือง คือ ชีวิตเลือดเนื้อ และสมบัติของเราทุกคน และการดำรงรักษาชาติประเทศ
นั้นมิใช่หน้าที่ของบุคคลผู้ใดหมู่ใดโดยเฉพาะ หากแต่เป็นหน้าที่ของทุกๆ ฝ่าย ทุกๆ คน ที่จะต้อง
ร่วมมือกระทำพร้อมกันไปโดยสอดคล้องเกื้อกูลกัน...”

พระบรมวาจาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีตรึงพลสวนสนามเนื่องในโอกาส พระราชพิธีราชาภิเษก
เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การทำงานใหญ่ๆ ทุกอย่างต้องการเวลามากกว่าจะสำเร็จ ผู้ที่เริ่มโครงการอาจไม่ทันทำให้สำเร็จโดยตลอดด้วยตนเองก็ได้ ต้องมีผู้อื่นรับทำต่อไป ดังนั้นไม่ควรยกเอาเรื่องใครเป็นผู้ริเริ่มงาน ใครเป็นผู้รับช่วงงานขึ้นเป็นข้อสำคัญนัก จะต้องถือผลสำเร็จที่จะเกิดจากงานเป็นใหญ่...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร
เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...หนังสือเป็นการสะสมความรู้และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างมา ทำมา คิดมา แต่โบราณกาล
จนทุกวันนี้ หนังสือจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นคล้ายๆ ธนาคารความรู้และเป็นอมสิน เป็นสิ่งที่จะทำให้
มนุษย์ก้าวหน้าได้โดยแท้...”

พระบรมราชาราชของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะสมาชิกท้องสมุททั่วประเทศ ในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ
เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความรู้ในวิชาการ เป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้ และทำให้เป็นคนที่มีเกียรติ เป็นคนที่สามารถ เป็นคนที่มีความพอใจได้ในตัวว่า ทำประโยชน์แก่ตนเองและแก่ส่วนรวม นอกจาก วิชาความรู้ ก็จะต้องฝึกฝนในสิ่งที่ตัวต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสังคม สอดคล้องกับสมัยและ สอดคล้องกับศีลธรรมที่ดีงาม ถ้าได้ทั้งวิชาการ ทั้งความรู้รอบตัว และความรู้ในชีวิต ก็จะทำให้ เป็นคนที่ครบคน ที่จะภูมิใจได้...”

พระบรมราชาไมตรีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานเนื่องในโอกาสวันปิดภาคเรียนของโรงเรียนจิตรลดา
เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การที่เข้ามาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ก็มีหน้าที่ ๒ อย่าง พยายามที่จะศึกษาในวิชาการให้ดีที่สุด เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ตน แก่ส่วนรวม และแก่มหาวิทยาลัย เพราะว่าถ้ามหาวิทยาลัยใด การศึกษาได้ผลดี ได้ถ่ายทอดความรู้ให้ดี ก็นับว่าเป็นผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย ทางในด้านจิตใจ ก็ขอให้ช่วยกันคิดสร้างความคิดและสิ่งที่เป็นความปรารถนาของนักศึกษา ซึ่งต่อไปจะเป็นพลเมืองของบ้านเมือง ที่เป็นพลเมืองที่มีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าของบ้านเมือง...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...หากรู้สึกว่ายธิคุณอุปสรรคหรือปัญหาอันใดเข้า ก็ให้พิจารณาว่าเป็นปัญหาจริงหรือไม่ จะต้องแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ และเมื่อปรับปรุงแล้วจะช่วยให้งานดีขึ้นได้แน่นอนหรือไม่ เมื่อแน่ใจว่าจะต้องแก้ไขจริงแล้ว ก็เร่งแก้ไขให้ลุ่ลงไปโดยเร็ว ก็งานจะได้ดำเนินต่อไปไม่ติดขัด แต่ถ้าได้พิจารณาเห็นว่าไม่ใช่ปัญหาแท้จริงแล้ว ก็ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง เพราะมีตัวอย่างปรากฏอยู่บ่อยๆ ว่า การที่มุ่งจะปรับปรุงพัฒนางานอยู่ตลอดเวลา นั้น ทำให้ไม่เป็นอันได้ลงมือปฏิบัติ กลับทำให้งานติดขัดและหยุดชะงัก เสียประโยชน์ที่ควรจะได้ไปเปล่าๆ โดยใช้เหตุ...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยลงชลานครินทร์
เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...จิตใจและความประพฤติที่สะอาดและมีระเบียบ เป็นรากฐานสำคัญของชีวิตจิตใจ ทั้งประพฤติ
ดั่งนั้นไซ้จะเกิดมีขึ้นเองได้ หากแต่จำเป็นต้องฝึกหัดอบรม และสนับสนุนส่งเสริมกันอย่างจริงจัง
สม่ำเสมอ นับตั้งแต่บุคคลเกิด ดั่งที่มนุษย์ไม่ว่าชาติใดภาษาใด ได้เฝ้าพยายามกระทำสืบต่อกันมา
ทุกยุคทุกสมัย ทั้งเพื่อให้สามารถรักษาตัว และมีความสุข ความสำเร็จในการครองชีวิต ทั้งให้
สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความผาสุก สงบ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการสัมมนาของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
เรื่องการพัฒนาสังคมในด้านศีลธรรมและจิตใจ
เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป... ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จแน่นอนบริบูรณ์...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การทำฝนเทียมนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย จะต้องมีการอุปกรณ์ วัสดุและเจ้าหน้าที่ งานที่ทำนี้ก็ต้องสิ้นเปลืองไม่ใช่น้อย แต่ถ้าผลที่ได้ ก็จะเป็นผลที่น่าพอใจ การทำฝนนี้ เป็นสิ่งที่ลำบากหลายๆ ประการ ทางด้านเทคนิค และในด้านจังหวัดที่จะทำเพราะถ้าพูดถึงด้านเทคนิคฝนที่ทำนี้จะพริกฤดูกาลไม่ได้ ไม่ใช่ว่าฝนแล้งจะบันดาลได้อย่างปฎิหาริย์ทำให้มีฝนเพียงพอกับการเพาะปลูกมิได้ หรือจะแทนการชลประทานที่ขุดเรียบร้อยกว้างขวางก็ไม่ได้ แต่เป็นทางหนึ่งที่มีหวัง สำหรับฤดูกาลที่ควรจะมีฝน และฝนเทียมจะช่วยให้ประคองพืชผล ไม่ให้สิ้นไปพ้อได้ การทำฝนเทียมนี้เป็นสิ่งที่ใหม่ จึงต้องทำโครงการอย่างระมัดระวัง เพราะว่าสิ้นเปลือง ถ้าทำแล้วไม่ได้ผลจะสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เกี่ยวกับการโครงการฝนหลวง โครงการในพระราชดำริ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความสามัคคีนี้อาจหมายความว่าเห็นชอบเห็นพ้องกันโดยไม่แย้งกัน ความจริงงานทุกอย่างหรือการอยู่เป็นสังคมย่อมต้องมีความแย้งกันความคิดต่างกัน ซึ่งไม่เสียหาย แต่อยู่ที่จิตใจของเรา ถ้าเราใช้หลักวิชาและความปรองดองด้วยการใช้ปัญญา การแย้งต่างๆ ย่อมเป็นประโยชน์ ถ้ามีรากฐานของความคิดอย่างเดียวกัน รากฐานของความคิดนั้นคือ แต่ละคนจะต้องทำให้บ้านเมืองมีความสุขเป็นปึกแผ่น...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ผู้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ฯ
เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คนที่มีการศึกษา ที่เรียกว่าเป็นผู้มีปัญญาควรจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าอะไรจะแก้ไขอะไร อย่างไร ข้อสำคัญควรจะต้องรอบคอบและระมัดระวัง ที่จะพิจารณาเรื่องต่างๆ ให้กระจ่างทุกแง่ทุกมุม แล้วจัดการให้ถูกจุด ถูกขั้นตอน ถูกเหตุผล ข้อที่พึงระมัดระวังอย่างยิ่ง คือการแก้ปัญหาโดยรีบเร่งด่วน ทั้งที่ยังไม่มีความแน่ใจอยู่ ข้อนี้มักจะทำให้ได้ผลที่ด่วนๆ ผลที่ด่วนก็คือ ผลที่ไม่ครบถ้วน ขาดประโยชน์ที่พึงได้ มีหน้าซ้ำ อาจจะทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรงเกิดขึ้นก็ได้ เพราะอาจไปรื้อหรือทำลายสิ่งที่ดี ที่ใช้การได้ลง และเอาสิ่งที่เสีย ที่ใช้การไม่ได้มาใช้ เมื่อความจริงเป็นอยู่อย่างนี้ ผู้มีปัญญาทุกระดับจึงต้องถือเป็นภาระและหน้าที่ที่จะต้องรู้จัก รับ รู้จักใช้ความรู้อย่างถูกต้อง เพื่อสามารถพิจารณาการกระทำที่เหมาะสมแก่ทุกกรณี...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความเข้มแข็งในจิตใจนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องฝึกฝนแต่เล็ก เพราะว่าต่อไปถ้ามีชีวิตที่ลำบาก ไปประสบอุปสรรคใดๆ ถ้าไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีความรู้ ไม่มีทางที่จะผ่านอุปสรรคนั้นได้ เพราะว่า ถ้าไม่เจออุปสรรคอะไร ก็ไม่มีอะไรที่จะมาช่วยเราได้ แต่ถ้ามีความรู้ มีอัธยาศัยที่ดี และมีความ เข้มแข็งในกาย ในใจ ก็สามารถที่จะผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ นั้นได้...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนโรงเรียนราชวินิต
เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ถ้าเราสะสมเงินให้มาก เราก็สามารถที่จะใช้ดอกเบี้ย ใช้เงินที่เป็นดอกเบี้ยโดยไม่แตะต้องทุน ถ้าเราใช้มากเกินไปหรือเราไม่ระวัง เรากินเข้าไปเป็นทุน ทุนมันก็น้อยลงๆ จนหมด...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองวันเฉลิมพระชนมพรรษา
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...สามัคคีนี้ก็คือการเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และทำงานด้วยการซื่อสัตย์สุจริตต้องส่งเสริมงานของกัน และกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้พูดปรองดองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล
เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๙

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คนเราอยู่คนเดียวไม่ได้ จะต้องอยู่เป็นหมู่คณะและถ้าหมู่คณะนั้นมีความสามัคคี คือเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือในทุกเมื่อ ช่วยกันคิดว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร สิ่งใดที่จะทำให้นำมาสู่ความเจริญความมั่นคง ความสุข ก็ทำ สิ่งใดที่นำมาซึ่งหายนะหรือเสียหายก็เว้น และช่วยกันปฏิบัติทั้งหน้าที่ทางกายทั้งหน้าที่ทางใจ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดสระบุรี
เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ผู้ที่จะสามารถประพฤติชอบ และหาเลี้ยงชีพชอบได้ด้วยนั้น ย่อมจะมีทั้งวิชาความรู้ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะสิ่งแรกเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับใช้กระทำการทำงาน สิ่งหลัง เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับส่งเสริมความประพฤติ และการปฏิบัติงานให้ชอบคือให้ถูกต้องและเป็นธรรม...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ๔ จังหวัดภาคใต้ จังหวัดปัตตานี
เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การมีเสรีภาพนั้นเป็นของดีอย่างยิ่ง แต่เมื่อจะใช้จำเป็นต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและความรับผิดชอบมิให้ล่วงละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น ที่เขามีอยู่เท่าเทียมกัน ทั้งมิให้กระทบกระเทือนถึงสวัสดิภาพและความเป็นปกติสุขของส่วนรวมด้วย มิฉะนั้น จะทำให้มีความยุ่งยากจะทำสังคมและชาติประเทศต้องแตกสลายโดยสิ้นเชิง...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
แก่คณะกรรมการวิทยุและโทรทัศน์แห่งชาติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สวชพ.)
เรื่อง ‘การใช้เสรีภาพเพื่อการปรองดองสมานฉันท์’ เนื่องในวันนักข่าว
เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความเจริญนั้นมักจำแนกกันเป็นสองอย่าง คือความเจริญทางวัตถุอย่างหนึ่งและความเจริญทางจิตใจอีกอย่างหนึ่งยิ่งกว่านั้น ยังเห็นกันว่า ความเจริญอย่างแรกอาศัยวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัยสร้างสรรค์ ส่วนความเจริญอย่างหลัง อาศัยศิลปะ ศีลธรรมจรรยาเป็นปัจจัย แท้จริงแล้ว ความเจริญทางวัตถุกับความเจริญทางจิตใจก็ดี หรือความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์กับทางด้านศิลปะ ศีลธรรมจรรยาก็ดี มีใช้สิ่งที่จะแยกออกจากกันให้เด็ดขาดได้ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เราพยายามจะแยกออกจากกันนั้น มีมูลฐานที่เกิดอันเดียวกัน คือ “ความจริงแท้” ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์ ถึงจะพยายามแยกจากกันอย่างไร ที่สุดท้ายจะรวมลงสู่กำเนิดเดียวกัน แม้แต่จุดประสงค์ก็จะลงสู่จุดเดียวกัน คือความสุขความพอใจของทุกคน...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรประกาศนียบัตรและอนุปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ถ้าเราแผ่เมตตาให้คนอื่นหรือมีปวารณาดีต่อผู้อื่น เข้าใจว่าคนนั้นหรือบุคคลอื่นจะรู้สึกต้องรู้สึก
ว่ามีปวารณาดีต่อผู้อื่นต่อบุคคลนั้นขึ้นในใจของเรา ก็ต้องรู้สึกว่ามีคนอื่นมาปวารณาดีต่อเรา
ฉะนั้นเป็นการยืนยันว่าการปวารณาดีต่อผู้อื่นทำให้ผู้อื่นปวารณาดีต่อเรา และปวารณาดีต่อเรา
อันนี้เองที่เป็นสุข...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระราชทานแก่ผู้นำลูกเสือชาวบ้าน กรุงเทพมหานคร ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์

เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คนไทยรักชาติ รักแผ่นดินเป็นปึกแผ่นมั่นคงมาได้ด้วยสติปัญญาความสามารถและด้วย
คุณงามความดี อีสรภาพ เสรีภาพ ความร่มเย็นเป็นสุข ตลอดจนความเจริญ ทุกอย่างที่มีอยู่บัดนี้
เราทั้งหลายในปัจจุบัน จึงต้องถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบอย่างสำคัญ ในอันที่จะรักษาคุณความดี
พร้อมทั้งจิตใจที่เป็นไทย ไว้ให้มั่นคงตลอดไป...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในการเสด็จออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษาจึงต้องสำนึกตระหนักอยู่เสมอ ที่จะต้องให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชน ให้ครบถ้วนทุกๆ ด้าน ไม่ปล่อยให้ขาดตกบกพร่อง นักเรียนทั้งหลายก็ต้องเข้าใจว่าการที่อุตส่าห์เล่าเรียนด้วยความขยันหมั่นเพียรมาโดยตลอดนั้น เท่ากับแต่ละคนได้ฝึกฝนความขยันหมั่นเพียร เพื่อสร้างความเจริญและความสำเร็จของชีวิตไว้ส่วนหนึ่งแล้ว...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
แก่คณะครูและนักเรียน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คนไม่มีความสุจริต คนไม่มีความมั่นคงชอบแต่เม็กง่าย ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริต และความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานยิ่งใหญ่ที่คุณเป็นประโยชน์ แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การรักษาความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายเป็นปัจจัยของเศรษฐกิจที่ดี และสังคมที่มั่นคง เพราะร่างกายที่แข็งแรงนั้น โดยปกติจะอำนวยผลให้สุขภาพจิตใจสมบูรณ์ และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ดี พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ย่อมมีกำลังทำประโยชน์สร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองได้เต็มที่ ทั้งไม่เป็นการระแגעสังคมด้วย คือเป็นผู้แต่งสร้างมิใช่ผู้ถ่วงความเจริญ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพระราชพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยมหิดล
เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การดำรงชีวิตที่ดีจะต้องปรับปรุงตัวตลอดเวลา การปรับปรุงตัวจะต้องมีความเพียร และความอดทนเป็นที่ตั้ง ถ้าคนเราไม่หมั่นเพียร ไม่มีความอดทน ก็อาจจะท้อใจไปโดยง่าย เมื่อท้อใจไปแล้ว ไม่มีทางที่จะมีชีวิตเจริญรุ่งเรืองแน่ๆ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ครูและนักเรียน โรงเรียนจิตรลดา
เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

๘๘ คำพ่อสอน ความรักไว้ในดวงใจ

“...การจะพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญนั้น จะต้องสร้างและเสริมขึ้นจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อนทั้งสิ้น ถ้าพื้นฐานไม่ดีหรือคลอนแคลนบกพร่องแล้ว ที่จะเพิ่มเติมเสริมต่อให้เจริญขึ้นไปอีกนั้น ยากนักที่จะทำได้ จึงควรจะเข้าใจให้แจ่มชัดว่า นอกจากจะมุ่งสร้างความเจริญแล้ว ยังต้องพยายามรักษาพื้นฐานให้มั่นคง ไม่บกพร่อง พร้อมๆ กันด้วย...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...จะทำงานทำการอะไรก็ตาม ถ้าทำด้วยร่างกายมันก็เมื่อยกาย แต่ถ้าทำด้วยใจจะว่าเมื่อยใจ มันหนักใจ มันเหนื่อยใจ มันเป็นไปได้ ฉะนั้น การทำงานทำการ ถ้าทำด้วยความร่าเริงใจที่จะทำงานทำการ ความเมื่อนั้นจะหมดไป ความเหนื่อยจะไม่มี หรือมีแล้วเราก็ไม่รับ เพราะว่าความเมื่อยของกายความเหนื่อยของใจนั้นมันมีเสมอ แต่ถ้าเราไม่รับ มันจะไปไหน มันก็ไม่มี มันเกิดเมื่อยขึ้นมาแล้วก็หายไป ฉะนั้น การที่จะทำงานให้ดีก็ต้องมีความร่าเริง ความตั้งใจที่จะทำ เมื่อมีความตั้งใจแล้ว ต้องมีความอดทนเหนียวแน่น...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...เป็นความจริงอยู่โดยธรรมดา ที่บุคคลในสังคมนั้นย่อมมีอัชฌาสัยจิตใจแตกต่างกัน เป็นหลายระดับ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานภูมิธรรมของตน บางคนก็มีความคิดจิตใจสูง มีความประพฤติปฏิบัติดีงาม เป็นคุณเป็นประโยชน์อยู่แล้วเป็นปกติ แต่บางคนไม่สามารถจะทำเช่นนั้นได้ เพราะยังไม่เห็นคุณค่าของการปฏิบัติ จึงมักก่อปัญหาให้เกิดแก่สังคม คนเรานั้น สำคัญอยู่ที่ควรจะได้ พิจารณาที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นเป็นลำดับ เพื่อให้ชีวิตเป็นสุข และเจริญรุ่งเรือง...”

พระบรมราชาวาทะของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธกสมาคมทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๖
เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติอยู่ที่สี่ประการ ประการแรก คือ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่เป็นธรรม ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตัวเอง ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออมที่ไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ประการที่สี่ คือ การรู้จักระวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะมีโอกาที่จะปรับปรุงพัฒนา ให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป ได้ดังประสงค์...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ที่避暑山庄 สมเด็จพระบรมพรหมเทวามหามัตรียาธิราชเจ้า ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง
เนื่องในการพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...สัจจะวาจานั้นเป็นรากฐานของการทำงาน หรือการดำรงชีวิตที่ดีที่งาม ที่มีความก้าวหน้ามีความสำเร็จ ‘สัจ’ เป็นการตั้งใจ ตั้งจิตใจ ‘วาจา’ เป็นคำพูดออกมา แสดงถึงคำพูดนั้นต้องออกมาจากใจ คือ เป็นการตั้งใจที่จะทำอะไรเพื่อความสำเร็จในงานนั้น...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวงยุติธรรมเข้าเฝ้าฯ
ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความจงรักภักดีในชาตินั้น คือ ความสำนึกตระหนักในความเป็นไทย ในอิสริภาพ และในหน้าที่
ที่จะธำรงรักษาชาติประเทศไว้ให้เป็นอิสระมั่นคง...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ทหารรักษาพระองค์ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและ
สวนสนามของทหารรักษาพระองค์
เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การทำงานสร้างเกียรติยศชื่อเสียงและความเจริญก้าวหน้า นอกจากจะต้องใช้วิชาความรู้
ที่ดีแล้ว แต่ละคนยังต้องมีจิตใจที่มั่นคงในความสุขจริต และมุ่งมั่นต่อความสำเร็จเป็นรากฐาน
รองรับกับต้องอาศัยกุศโลบาย หรือวิธีการอันแยบคายในการประพฤติปฏิบัติเข้าประกอบอีก
หลายประการ...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...รัฐก็คือประเทศชาติส่วนกลาง และมนตรีของรัฐนั้นก็เป็นผู้ใหญ่ของรัฐ เป็นผู้ที่สามารถที่จะรับความรู้และนำความรู้นั้นมาปฏิบัติ ทั้งหมดนั้นนอกจากจะมีความตั้งใจมั่นแล้ว ก็ต้องมีความตั้งใจตามที่ได้ปฏิญาณว่าจะซื่อสัตย์สุจริต ซื่อสัตย์สุจริตนี้มีความสำคัญ เพราะถ้าหากว่าแต่ละคนมีความตั้งใจแล้ว แต่ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ก็ไม่มีเป้าหมายที่แน่นอน จะเปะปะไปทางโน้นที่ ทางนี้ที่ ไม่มีทางที่จะสำเร็จในงานการใดๆ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในโอกาสที่ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี
นำคณะรัฐมนตรีเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การมีวินัย มีความสามัคคี และรู้จักหน้าที่ ถือกันว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญประจำตัวของคนทุกคน แต่ในการสร้างเสริมคุณสมบัติสามข้อนี้ จะต้องไม่ลืมว่า วินัย สามัคคี และหน้าที่นั้นเป็นได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งย่อมให้คุณหรือให้โทษได้มากเท่าๆ กัน ทั้งสองทาง เพราะฉะนั้น เมื่อจะอบรม จำเป็นต้องพิจารณาให้ถ่องแท้แน่ชัดก่อนว่า เป็นวินัย สามัคคี และหน้าที่ดี คือ ปราศจากโทษ เป็นประโยชน์ เป็นธรรม...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ๑๒
เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความสามัคคีและความถือตัวว่าเป็นไทยนี้ เป็นสิ่งที่มีค่าสูงสุด เพราะเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษของเรา และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เราารวมกันอยู่ได้ ให้เราดำรงชาติประเทศและเอกราชสืบมาได้ ทุกคนควรจะได้พยายามรักษาความเป็นไทย และความสามัคคีนี้ไว้ให้มั่นคงในที่ทุกแห่ง อย่ายอมให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมาทำลายได้...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในงานชุมนุมประจำปี
ของสมาคมนักเรียนไทยในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน
เมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...วิถีชีวิตมนุษย์นั้น จะให้มีแต่ความปรกตีสวยอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องมีทุกข์ มีภัย มีอุปสรรค ผ่านเข้ามาด้วยเสมอ ยากจะหลีกเลี่ยงพ้น ข้อสำคัญอยู่ที่ทุกๆ คนจะต้องเตรียมกายเตรียมใจ และเตรียมการไว้ให้พร้อมทุกเวลา เพื่อเผชิญและแก้ไขความไม่ปรกติเดือดร้อนนั้น ด้วยความไม่ประมาท ด้วยเหตุผล ด้วยหลักวิชา และด้วยสามัคคีธรรม จึงจะผ่อนหนักให้เป็นเบาและกลับร้ายให้กลายเป็นดีได้...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...เราเป็นนักเรียน เราไม่ใช่ผู้เชียวชาญ... ถ้าหากว่าในด้านไหนก็ตาม เวลาไปปฏิบัติให้ถือว่าเราเป็นนักเรียน ชาวบ้านเป็นครู หรือ ‘ธรรมชาติเป็นครู’ การที่ท่านทั้งหลายจะออกไป ก็จะไปหลายๆ ด้าน... ก็จะต้องเข้าใจว่า เราอาจจะเอาความรู้ไปให้เขา แต่ก็นับถือความรู้ของเขาด้วย จึงจะมีความสำเร็จ...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่บัณฑิตอาสาสมัครพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...แต่ละคนที่มีความรู้สูงก็นึกว่าความรู้สูงของตัวเองนั้นสูงที่สุด คือ ไม่มีอย่างอื่นละ อย่างอื่นเป็น
บริวารเท่านั้นเอง ความจริงความรู้สูงทั้งหลายเป็นเหมือนเสาเข็ม หรือเป็นเสาบ้านที่จะพยุงให้
พื้นบ้านอยู่ได้ สร้างขึ้นไปให้สูงให้เป็นคฤหาสน์เป็นตึกที่ใช้การได้ดี ฉะนั้นต้องใช้ความรู้สูง ความรู้
ที่แน่นในทุกสาขา แต่ต้องให้สอดคล้องกัน เพื่อที่จะให้เป็นประโยชน์...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การทำความดีนั้น โดยมากเป็นการเดินทวนกระแสความพอใจ และความต้องการของมนุษย์ จึงทำได้ยากและเห็นผลช้า แต่ก็จำเป็นต้องทำ เพราะหาไม่ ความชั่ว ซึ่งทำได้ง่ายจะเข้ามาแทนที่ แล้วจะพอกพูนขึ้นอย่างรวดเร็วโดยไม่ทันรู้สึกตัว...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...เมื่อมีโอกาสและงานให้ทำ ควรเต็มใจทำโดยไม่จำเป็นต้องตั้งข้อแม้หรือเงื่อนไขอันใดไว้ให้เป็นเครื่องกีดขวาง คนที่ทำงานได้จริงๆ นั้น ไม่ว่าจะจับงานสิ่งใดย่อมทำได้เสมอ ถ้ายังมีความเอาใจใส่ มีความขยันซื่อสัตย์สุจริต ก็ยิ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในงานที่ทำสูงขึ้น...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...เกียรติและความสำเร็จ เกิดจากผลการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตัวของแต่ละคน ที่สามารถ
ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบให้ได้ผลสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์และปฏิบัติตัวให้สุจริต เทียง
ตรง พอควรพอดีแก่ตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...บ้านเมืองไทยสามารถฟื้นฟูอุปสรรคต่างๆ ได้โดยดี เพราะว่าจิตใจสามัคคี และแสดงออกซึ่งสามัคคี ถ้าทราบใดเรารักษาความสามัคคี ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันไว้ได้ เราก็จะอยู่ได้อย่างมีความสุขตราบนั้น...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะประชาชนจังหวัดราชบุรี พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑

คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ในการปฏิบัติงานนั้น ย่อมมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นต้องแก้ไข อย่าทิ้งไว้
พอกพูนลูกลามจนแก้ยาก ขอให้ทุกคนระลึกว่าปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไขได้ ถ้าแก้คนเดียวไม่ได้ก็
ช่วยกันคิดช่วยกันแก้ หลากๆ คน หลากๆ ทาง ด้วยความร่วมมือปรองดองกัน...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ต่างคนต่างมีหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำเฉพาะหน้าที่นั้น เพราะว่าถ้าคนใดทำหน้าที่เฉพาะ
ของตัวโดยไม่มองไม่แลคนอื่น งานก็ดำเนินไปไม่ได้ เพราะเหตุว่างานทุกงานจะต้องพาดพิงกันจะ
ต้องเกี่ยวโยงกัน ฉะนั้นแต่ละคนจะต้องมีความรู้ถึงงานของผู้อื่นแล้วช่วยกันทำ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...(Our loss is our gain) ‘ขาดทุนของเราเป็นกำไรของเรา หรือ เราขาดทุนเราก็ได้กำไร’
...การเสีย คือการได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุข เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงิน
ไม่ได้...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทยที่เข้าเฝ้า ถวายพระพร
เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิตดาลัยสวนจิตรลดา
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คนทุกคนมีหน้าที่ต้องทำ แม้เป็นเด็กก็มีหน้าที่อย่างเด็ก คือ ศึกษาเล่าเรียน หมายความว่า จะต้องเรียนให้รู้วิชา ผูกมัดทำการทำงานต่างๆ ให้เป็น อบรมขัดเกลาความประพฤติและความคิดจิตใจ ให้ประณีต ให้สุจริต แจ่มใส และเฉลียวฉลาด มีเหตุผล เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และมีประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความสงบหนักแน่นเป็นเครื่องผ่อนปรนระงับความรุนแรง ความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจในกัน
และกันได้ทุกกรณี โดยเฉพาะความสงบหนักแน่นในจิตใจนั้น ทำให้เกิดความยั้งคิดพิจารณาตาม
เหตุตามผล จึงช่วยให้สามารถขบคิดวินิจฉัยเรื่องราวปัญหา และกระทำได้อย่างถูกต้องพอเหมาะพอดี
มีประสิทธิผล...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...หลักของคุณธรรมคือ การคิดด้วยจิตใจที่เป็นกลาง ก่อนจะพูดจะทำสิ่งไร จำเป็นต้องหยุดคิดเสียก่อน เพื่อรวบรวมสติให้ตั้งมั่น และจิตสว่างแจ่มใส ซึ่งเมื่อฝึกหัดคุ้นเคยช้านานแล้ว จะกระทำได้อย่างคล่องแคล่วช่วยให้สามารถแสดงความรู้ ความคิดในเรื่องต่างๆ ให้ผู้ฟังได้เข้าใจได้ง่าย ได้ชัด ไม่ผิดทั้งหลักวิชา ทั้งหลักคุณธรรม...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความจริงใจต่อผู้อื่นเป็นคุณธรรมสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความเจริญ เพราะช่วยให้สามารถขจัดปัดเป่าปัญหาได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอันเกิดจากความกินแหนงแคลงใจและเอารัดเอาเปรียบกัน นอกจากนี้ ยังทำให้ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ และความร่วมมือสนับสนุนจากทุกคนทุกฝ่ายที่เชื่อมั่นในเหตุผลและความดี ผู้มีความจริงใจจะทำการสิ่งใดก็มักสำเร็จได้โดยราบรื่น...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...งานทุกอย่าง มีบุคคลซึ่งมีชีวิตจิตใจ มีความนึกคิดเป็นผู้กระทำ ถ้าผู้ทำมีจิตใจไม่พร้อมจะทำงาน เช่น ไม่ศรัทธาในงาน ไม่สนใจผูกพันกับงาน ผลงานที่ทำก็ย่อมบกพร่อง ไม่คงที่ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติมีศรัทธา เข้าใจซึ่งถึงประโยชน์ของงาน พร้อมใจและพอใจที่จะขวนขวายปฏิบัติงานโดยเต็มกำลังความสามารถ งานจึงจะดำเนินไปได้โดยราบรื่น และบรรลุผลตามที่มุ่งหมาย...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...สามัคคี หรือการปรองดองกัน ไม่ได้หมายความว่าคนหนึ่งพูดอย่างหนึ่ง คนอื่นต้องพูดเหมือนกันหมด ลงท้ายชีวิตก็ไม่มีความหมาย ต้องมีความแตกต่างกัน แต่ต้องทำงานให้สอดคล้องกัน แม้จะขัดกันบ้างก็ต้องสอดคล้องกัน...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่ คณะบุคคลต่างๆ ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ผู้ที่รักษาความเป็นไทยได้มั่นคงที่สุด ดี และเหมาะสมที่สุด ไม่มีใครอื่นนอกจากคนไทย เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งใด คนไทยมีหน้าที่ต้องรักษาความเป็นไทยเสมอ...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่สมาคมนักเรียนไทยในประเทศญี่ปุ่น
เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...เราจะทำให้ประเทศไทยกลับมีความอุดมสมบูรณ์ มีความชุ่มชื้นได้ ขออย่าไปรังแกป่า
เท่านั้นเอง...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้า ณ ศาลาดุสิดาลัย
เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การที่ในประเทศใดมีประชาชนทั้งหมดอยู่ร่วมกันโดยสันติ ก็เป็นสิ่งที่ปรารถนาของทุกคน ไม่มีใครอยากให้มีความวุ่นวายในหมู่คณะในประเทศชาติ เพราะว่าถ้ามีความวุ่นวายนั่นเป็นความทุกข์ ทุกคนต้องการความสุข หากความสุขนั้นก็จะมาจากความปรองดอง และความที่ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นไปโดยยุติธรรม...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในโอกาสที่ทรงประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเข้าเฝ้าฯ

เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ตามปกติเวลาเราให้กล้วยกับลิง ลิงจะเคี้ยวแล้วเก็บไว้ในแก้มลิง...เขาเคี้ยวแล้วเอาไปเก็บในแก้ม น้ำท่วมลงมา ถ้าไม่ทำ ‘โครงการแก้มลิง’ น้ำท่วมนี้จะเปราะไปหมดอย่างที่เปราะปีนี้เปราะไปทั่วภาคกลาง จะต้องทำ ‘แก้มลิง’ เพื่อที่จะเอาน้ำปีนี้ไปเก็บไว้...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในโอกาสวันเฉลิม พระชนมพรรษา
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ ด้วย
ความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่ง
เบียดบังมาจากผู้อื่น...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพระราชพิธีกาญจนาภิเษกทรงครองราชย์ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๔

คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ในการดำเนินชีวิตและการประกอบกิจการงาน ย่อมจะต้องมีปัญหาต่างๆ เป็นอุปสรรค ขัดขวางความสำเร็จอยู่เสมอ ยากที่ผู้ใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะหลีกเลี่ยงพ้นได้ คนก็มียุทธศาสตร์ของชน สังคมก็มีปัญหาของสังคม ประเทศก็มีปัญหาของประเทศ แม้กระทั่งโลกก็มียุทธศาสตร์ของโลก ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตและกิจการงานจึงเป็นเรื่องธรรมดา ข้อสำคัญเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น จะต้องแก้ไขให้ลุกล่วงไปโดยไม่ชักช้า ผู้ใดมีสติปัญญาคิดได้ดี ปฏิบัติได้ถูก ผู้นั้นก็มีหวังบรรลุถึงเป้าหมาย มีความสำเร็จสูง ถ้าเป็นตรงกันข้าม ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จสมหวังได้...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คนดีทำให้คนอื่นดีได้ หมายถึงความดีของคนดี ทำให้เกิดความดีในสังคม คนอื่นก็ดีไปด้วย ความเลวนั้น จะทำให้คนดีเป็นคนเลวก็ยาก แต่เป็นไปได้ ถ้าคนดีเข้มแข็งในความดี จะทำให้คนเลวมาทำให้คนดีเป็นคนเลวยาก สำคัญอยู่ที่ความเข้มแข็งของคนดี...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาส
วันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การทำงานทุกอย่างทุกอาชีพ ย่อมจะมีจรรยาบรรณของตนเอง จรรยาบรรณนั้นจะบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ยึดถือกันว่าเป็นความดีงามที่คนในอาชีพนั้นพึงประพฤติปฏิบัติ หากผู้ใดล่วงละเมิดก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่บุคคล หมู่คณะ และส่วนรวมได้ เหตุนี้ ผู้ปฏิบัติงานในทุกสาขาอาชีพ นอกจากจะต้องมีความรู้ในสาขาของตนอย่างลึกซึ้ง ชัดเจน และศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอแล้ว ยังจะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน ทั้งข้อที่ควรปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติอย่างเคร่งครัดด้วย จึงจะสามารถประพฤติตนปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ...”

พระบรมราชาวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล
เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความคิดนั้นสำคัญมาก ถือได้ว่าเป็นแม่บทใหญ่ของคำพูดและการกระทำทั้งปวง กล่าวคือ ถ้าคนเราคิดดี คิดถูกต้อง ทั้งตามหลักวิชาและคุณธรรม คำพูดและการกระทำก็เป็นไปในทางที่ดีที่เจริญ แต่ถ้าคิดไม่ดีไม่ถูกต้อง คำพูดและการกระทำก็อาจก่อความเสียหาย ทั้งแก่ตัวเองและส่วนรวมได้ ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่บุคคลจะพูดจะทำสิ่งใด จำเป็นต้องหยุดคิดเสียก่อนว่า กิจที่จะทำ คำที่จะพูดผิดหรือถูก เป็นคุณประโยชน์หรือเป็นโทษเสียหาย เป็นสิ่งที่ควรพูด ควรกระทำ หรือควรงดเว้น เมื่อคิดพิจารณาได้ดังนี้ ก็จะสามารถยับยั้งคำพูดที่สมควรหยุดยั้ง การกระทำที่ไม่ถูกต้อง พูดและทำแต่สิ่งที่จะสัมฤทธิ์ผล เป็นคุณ เป็นประโยชน์ และเป็นความเจริญ...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ผู้หนักแน่นในสัจจะ พูดอย่างไรทำอย่างนั้น จึงจะได้รับความสำเร็จ พร้อมทั้งความศรัทธา
เชื่อถือ และความยกย่องสรรเสริญจากคนทุกฝ่าย การพูดแล้วทำ คือ พูดจริงทำจริง จึงเป็นปัจจัย
สำคัญ ในการส่งเสริมเกียรติคุณของบุคคลให้เด่นชัด...”

พระบรมราชาโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันมากเกินไป แต่ในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้แต่ในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก ...มีเงินเดือนเท่าไร จะต้องใช้ภายในเงินเดือน...กู้เงินนั้น เงินจะต้องให้เกิดประโยชน์มิใช่กู้สำหรับไปเล่น ไปทำอะไรที่ไม่เกิดประโยชน์...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ในการสร้างตัวสร้างฐานะนั้น จะต้องถือหลักค่อยเป็นค่อยไป ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และความพอเหมาะพอดี ไม่ทำเกินฐานะและกำลัง หรือทำด้วยความเร่งรีบ เมื่อมีพื้นฐานแน่นหนา รองรับพร้อมแล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญก้าวหน้าในระดับสูงขึ้นตามต่อกันไปเป็นลำดับ ผลที่เกิดขึ้นจึงจะแน่นอน มีหลักเกณฑ์ เป็นประโยชน์แท้และยั่งยืน...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การรู้จักประมาณตน ได้แก่ การรู้จักและยอมรับว่าตนเองมีภูมิปัญญาและความสามารถด้านไหน เพียงใด และควรจะทำงานด้านไหน อย่างไร การรู้จักประมาณตนนี้ จะทำให้คนเรารู้จักใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ได้ถูกต้อง เหมาะสมกับงาน และได้ประโยชน์สูงสุดเต็มตามประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้รู้จักขวนขวายศึกษาหาความรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงส่งเสริม ศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองให้ยิ่งสูงขึ้น...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่สองอย่าง...จะทำความเจริญให้แก่ประเทศได้ แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทนต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พูดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำโดยเข้าใจกัน เชื่อว่าทุกคนจะมีความพอใจได้...คำ ว่าพอเพียง มีความหมายว่าพอมีพอกิน เศรษฐกิจแบบพอเพียงหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องขอยืมคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง...คำว่าพอ คนเราถ้าพอในความต้องการ มันก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย พอเพียงอาจมีมากอาจมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระราชทานในโอกาสที่คณะบุคคลเข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คนเราถ้าพอใจในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...การทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น ที่จะเป็นไปโดยราบรื่น ปราศจากปัญหาข้อขัดแย้ง ย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะคนจำนวนมากย่อมมีความคิดความต้องการที่แตกต่างกันไป มากบ้างน้อยบ้าง ท่านจะต้องรู้จักอดทนและอดกลั้น ใช้ปัญญา ไม่ใช่อารมณ์ บริรักษากัน และโอนอ่อนผ่อนตามกันด้วยเหตุผล โดยถือว่าความคิดที่แตกต่างกันนั้น มิใช่เหตุที่จะทำให้เป็นข้อขัดแย้ง ได้เถียง เพื่อเอาแพ้เอาชนะกัน แต่เป็นเหตุสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความกระจ่างแจ้ง ทั้งในวิถีทางและวิธีการปฏิบัติงาน...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มด้วยซ้ำไป...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชดำรัสจากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...คุณธรรมข้อหนึ่งที่ยังมีอยู่อย่างบริบูรณ์ในจิตใจของคนไทยก็คือ การให้ การให้นี้ไม่ว่าจะให้สิ่งใด แก่ผู้ใดโดยสถานใดก็ตาม เป็นสิ่งที่พึงประสงค์อย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องประสานไมตรีอย่างสำคัญ ระหว่างบุคคลกับบุคคลและให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นด้วยสามัคคีธรรม...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...สิทธิบัตรนี้เป็นของคนไทยคนไทยเป็นคนทำและการทำแบบนี้ได้กุศล ให้ตั้งใจทำเหมือนกับถวายสังฆทานเพราะการทำแบบนี้ ไม่ได้ทำให้คนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ...”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระราชทานกระแสแก่คณะผู้เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายสิทธิบัตรพินหลวง ณ วังไกลกังวล

เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ชาติบ้านเมืองประกอบด้วยนานาสถาบัน อันเปรียบได้กับอวัยวะทั้งปวง ที่ประกอบกันขึ้นเป็น
ชีวิตร่างกาย ชีวิตร่างกายดำรงอยู่ได้ เพราะอวัยวะใหญ่น้อยทำงานเป็นปรกติพร้อมกันอย่างไร
ชาติบ้านเมือง ก็ดำรงอยู่ได้เพราะสถาบันต่างๆ ตั้งมั่น และปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยพร้อมมูล
อย่างนั้น...”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระราชทานกระแสแก่คณะผู้เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายสิทธิบัตรแผ่นทอง ณ วังไกลกังวล

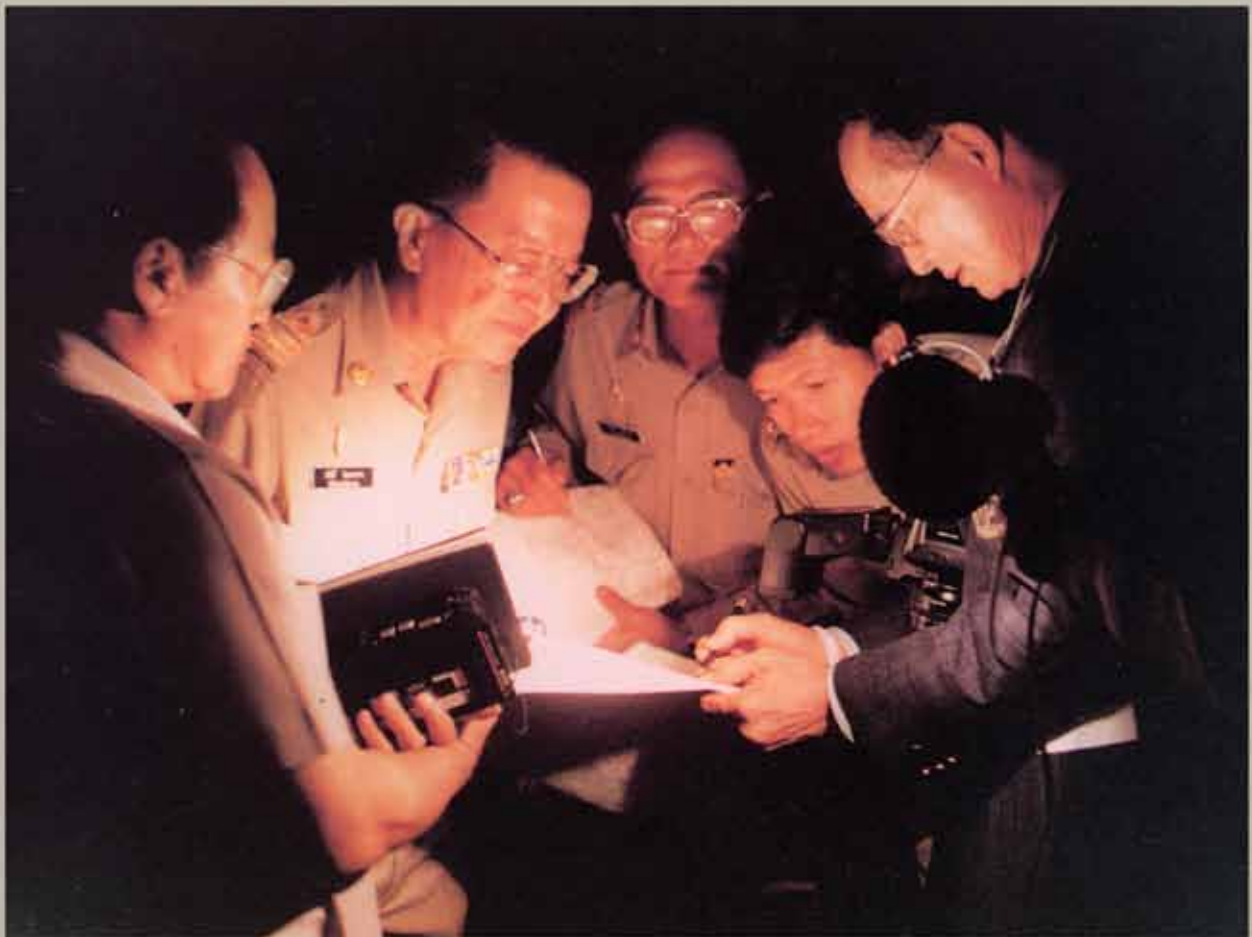
เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ความสุขความสวัสดิของข้าพเจ้าจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยบ้านเมืองของเรามีความเจริญ มั่นคง เป็นปกติสุข ความเจริญมั่นคงนั้นจะสำเร็จผลเป็นจริงไปได้ ก็ด้วยทุกคนทุกฝ่ายในชาติมุ่งที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มกำลัง ด้วยสติ รู้ตัว ด้วยปัญญา รู้คิด และด้วยความสุจริตจริงใจ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนอื่น จึงขอให้ท่านทั้งหลายในที่นี้ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญอยู่ในสถาบันหลักของประเทศ และชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทำความเข้าใจในหน้าที่ของตนให้กระจ่าง แล้วตั้งใจตั้งใจให้เที่ยงตรงหนักแน่น ที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ส่วนรวมอันไพบูรณ์ คือชาติบ้านเมือง อันเป็นถิ่นที่อยู่ที่ทำกินของเรามีความเจริญมั่นคงยั่งยืนไป...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในการเสด็จออกมหาสมาคม งานพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๐
ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วันเสาร์ที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ข้าราชการทุกฝ่ายมีหน้าที่เหมือนกันที่จะต้องตั้งใจชวนช่วยปฏิบัติงานด้วยความฉลาด รอบคอบ ให้สำเร็จลุล่วงตรงตามเป้าหมายโดยไม่ชักช้า และที่จะต้องร่วมกับชาวไทยทุกคนในอันที่จะอุ้มชู รักษาความดีในชาติให้ยืนยงมั่นคงอยู่คู่กับผืนแผ่นดินไทย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งสำคัญ ยิ่งจะต้องปฏิบัติให้ดีให้หนักแน่น ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผลงานที่สำเร็จเกิดขึ้นจากความร่วมมือและจากความบริสุทธิ์ใจ จักได้แผ่ไพศาลไปตลอดทั่วทุกหนแห่ง ยิ่งความสุขความเจริญที่แท้จริงให้ บังเกิดขึ้นได้ตามที่ปรารถนาปรารถนา...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

๘๘ คำพ่อสอน จารึกไว้ในดวงใจ

“...ข้าราชการไม่ว่าจะอยู่ตำแหน่งใด ระดับไหน มีหน้าที่อย่างไร ล้วนแล้วแต่มีส่วนสำคัญ อยู่ใน
งานของแผ่นดินทั้งสิ้น ทุกคนจึงต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังความสามารถด้วยอุดมคติ
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังให้การทุกอย่างในหน้าที่เป็นไปอย่างถูกต้องเที่ยงตรง
ด้วยความระลึกรู้ตัว อยู่เสมอว่าการปฏิบัติตัว ปฏิบัติงานของตนมีผลเกี่ยวเนื่องถึงสุขทุกข์ของ
ประชาชน ตลอดจนความเจริญขึ้นหรือเสื่อมลงของประเทศชาติ...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

